

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

ПАМ'ЯТІ А.С. КИРИЛЕНКА

29 серпня 2019 року пішов з життя, знаний серед гідробіологічної спільноти України представник дніпропетровської гідробіологічної школи, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник **Антон Семенович Кириленко**.

А.С. Кириленко народився 1 листопада 1945 року в селі Білогір'я Оріхівського району Запорізької області. У 1959 р. він вступив, а в 1962 р. – закінчив Запорізьке медичне училище і був направлений на роботу до села Зміївка Бериславського району Херсонської області. Після служби в армії, Антон Семенович вступає до Дніпропетровського державного університету, на спеціальність «гідробіологія»; починає активно займатися наукою. Нам він часто говорив, що народившись в умовах спекотного запорізького степу все життя він хотів жити і працювати біля води. Свої наукові пошуки він зосередив на вивченні фітопланктону дніпровських водосховищ. Вивчення фітопланктону є одним з головних напрямів діяльності дніпропетровської гідробіологічної школи техногенно трансформованих прісноводних екосистем. Вивчення фітопланктону водойм Придніпров'я, порожистої ділянки Дніпра, а потім і Дніпровського водосховища, що сформувалося на місці порожистої ділянки було стрижнем наукової діяльності засновника дніпропетровської гідробіологічної школи, член-кореспондента АН УРСР, проф. Д.О. Свіренко. Таким чином, Антон Семенович Кириленко продовжив і розвинув магістральний напрям наукової діяльності дніпропетровської гідробіологічної школи. Його науковим керівником спочатку був проф. Г.Б.Мельников, потім – доц. Ф.П.Рябов. Характерною стала тема кандидатської дисертації А.С. Кириленко «Структура і динаміка альгоценозів штучних водойм в умовах антропогенного забруднення», яка тісно переплітається з провідним напрямом діяльності дніпропетровської гідробіологічної школи техногенно трансформованих прісноводних екосистем. Робота проводилась на Северодонецьких біоставках Северодонецького хімічного комбінату та водоймищах рисогосподарської системи Ростовської області. В дисертації відзначається, що загальні закономірності формування альгоценозів в умовах сучасного мезосапробного стану більшості водойм,

що піддаються антропогенному впливу, вивчені недостатньо, а знати їх необхідно для об'єктивної оцінки якості води як середовища помешкання гідробіонтів. Якісний склад альгоценозів водойм, що досліджувалися, характеризувався невеликим різноманіттям. Наприклад, у буферних ставках Северодонецького хімкомбінату виявлено 168 видів, різновидів та форм водоростей з 7 відділів, а у водоймах рисогосподарської системи Пролетарського району Ростовської області – 217 видів, різновидів та форм з п'яти відділів водоростей. При цьому, фоновим компонентом був комплекс діатомових водоростей. Визначальний вплив на якісний склад альгоценозів здійснювали екологічні умови їх формування: географічне розташування водойм, їх морфологія і гідрологія, хімічний склад води та сезонні явища. Головну роль у динаміці якісного складу відіграє фактор сезонності. Під час експлуатації ставків доочищення скидних вод для досягнення максимально можливого ефекту зі зниження каламутності і ХПК необхідно регулювання процесу у часі. Інтенсивність процесу самоочищення водойм від органічного забруднення у ставках доочищення скидів визначається розвитком альгоценозів. Динаміка індексу різноманіття являє значну схожість з динамікою вегетації альгоценозів. Розроблений А.С. Кириленко табличний метод визначення індексу різноманіття H , характеризуючи відновлюваність та інтенсивність біоциркуляції речовин є інтегруючим показником якості води, як середовища помешкання водоростей. Було встановлено негативний вплив на структуру альгоценозів біохімічно очищених скидів Северодонецького хімкомбінату і скидних вод рисогосподарської системи Пролетарського масиву Ростовської області. Досвід цих господарств вказує на практичну можливість повного попередження забруднення водойм шляхом спорудження систем оборотного водозабезпечення з біоставками доочищення скидів або ставками-накопичувачами. У 1978 р. дисертація була успішно захищена, а рішенням Ради Дніпропетровського держного університету від 26 січня 1979 року А.С. Кириленко присвоєно звання кандидата біологічних наук.

Після захисту дисертації Антон Семенович працював в Інституті мінеральних ресурсів (Дніпропетровське відділення), доцентом Дніпропетровського сільгоспінституту, старшим науковим співробітником Дніпровсько-Орільського природного заповідника, завідувачем науково-дослідної лабораторії гідробіології та іхтіології Науково-дослідного інституту біології Дніпропетровського національного університету.

Антон Семенович відзначався глибокими професійними якостями, широтою кругозору, високою працездатністю, людяністю у стосунках з колегами та студентами, душевністю, скромністю.

*Проф. А.І. Дворецький,
проф. Р.О. Новіцький,
к.іст. наук Л.А. Байдак*